نفسیر

بشارت‌های قرآن به وجود اقدس امام زمان(عج)

«قسمت سیزدهم»

آیت‌الله علم‌الهدی | پنجمین آیه مهدوی قرآن، آیه صد و چهل و سوم سوره بقره است که در سیاق آیات مربوط به جریان تغییر قبله از بیت‌المقدس به سمت کعبه نازل شده است. پیش از پرداختن به وجه ارتباط آیه با وجود اقدس امام زمان(عج)لازم است معنای ظاهری آیه را مورد توجه قرار دهیم. خدای سبحان در بخش اول این آیه از گروهی سخن می‌گوید که آنان را امت وسط قرار داده تا شهید بر دیگر مردمان باشند و شناخته شوند: «وَ ما جَعَلْنَا الْقِبْلَةَ الَّتِي كُنْتَ عَلَيْهَا إِلَّا لِنَعْلَمَ مَنْ يَتَّبِعُ الرَّسُولَ مِمَّنْ يَنْقَلِبُ عَلَى عَقِبَيْهِ». آنگاه فرموده است تحمل این حکم جز بر کسانی که خداوند آن‌ها را هدایت کرده دشوار است: «وَإِنْ كَانَتْ لَكَبِيرَةً إِلَّا عَلَى الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ». در نهایت تغییر پایانی آیه مورد بحث، پاسخ به پرسش مقدری آمده است که در پی تغییر قبله در ذهن مردم ایجاد شده و آن اینکه با تغییر قبله، حکم اعمال عبادی انجام شده در گذشته چیست؟ پاسخ اینکه خداوند با رأفت و رحمت خود اعمال گذشته را ضایع نمی‌کند: «وَ ما كانَ اللَّهُ لِيُضِيعَ إِيمانَكُمْ إِنَّ اللَّهَ بِالنَّاسِ لَرَؤُفٌ رَحِيمٌ».

صرف‌نظر از نظریات و آرای مختلف تفسیری درباره مصداق امت وسط، معنای شهید بودن آنان، مراد از شهید بودن پیامبر بر امت وسط و ارتباط قبله با امت وسط، در چند روایت از حضرات معصومان(ع) مقصود از امت وسط و شهدا بر مردم، ذوات مقدس اهل بیت پیامبر(ع) معرفی شده‌اند که وجود اقدس امام‌زمان(عج) نیز یکی از ایشان است.

در چند روایت از حضرات باقر، صادق و رضا(ع) آمده است که امام باقر(ع) درباره معنای این آیه از حضرت سؤال کرده و امام در پاسخ فرمودند: ما امت وسط هستیم و ما شهدای خدا بر مردم و حجت‌های او بر مردمیم. «عن برید العجلی، قال: سألت أبا جعفر (علیه السلام) عن قول الله تبارک و تعالی: وَ كَذلِكَ جَعَلْناكُمْ أُمَّةً وَسَطاً لِتَكُونُوا شُهَداءَ عَلَى النَّاسِ وَيَكُونَ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيداً. قال: نحن الأمة الوسط و نحن شهداء الله علی خلقه و حجته فی أرضه» (البرهان، ج۱، ص۳۴۳). در روایت دیگر، سلیم بن قیس هلالی از امیرالمؤمنان(ع) نقل کرده که حضرت فرمود: خدای تعالی در عبارت «لِتَكُونُوا شُهَداءَ عَلَى النَّاسِ» ما را قصد کرده است، پس رسول خدا شاهد بر ما و ما شهدا بر مردم و حجت‌های او در زمین هستیم و ما همان افرادی هستیم که خدا درباره ایشان فرموده است: «وَكَذلِكَ جَعَلْناكُمْ أُمَّةً وَسَطاً». (شواهد التنزیل، ج۱، ص۱۱۹) بنا بر آنچه گذشت تبیین آیه مهدوی قرآن در مقام معرفی امام زمان(عج) به عنوان یکی از ائمه اهل بیت دوویژگی آن حضرت را «امت وسط» و «شهید بر خلق»